

Safety in the Use of Chemicals at Work: An ILO Code of Practice. Sigurnost u korištenju kemikalija pri radu: Zakonik o praksi Međunarodnog biroa rada. Ženeva: International Labour Office, 1993. (International Programme on Chemical Safety - IPCS). 95 str. ISBN 92-2-108006-4. Cijena 17,50 SFr.

Zakonik je rezultat rada na projektu koji je na inicijativu Međunarodne organizacije rada iz Ženeve u sklopu Međunarodnog programa za zaštitu od kemikalija načinjen u okviru Međunarodnog programa za poboljšanje radnih uvjeta i okoliša. Zakonik je zbir općenitih uputa kojih bi se trebalo pridržavati da bi rad s kemikalijama bio što sigurniji. Namjera zakonika nije u tome da se prema njemu mijenjaju nacionalni zakoni, regulative ili prihvaćeni standardi već da služi stručnjacima, pojedincima ili ustanovama, koji rade na zakonima i pravilnicima ili daju upute pri njihovoj pripremi. Zakonik bi trebao poslužiti i predstavnicima kompanija kojima se dostavljaju kemikalije ili koje se njima služe, dobavljačima, poslodavcima i radničkim organizacijama kao i onima koji su dužni reagirati u hitnim slučajevima. U 15 poglavlja opisane su obveze, odgovornosti i dužnosti odgovornih ustanova, poslodavaca, radnika i dobavljača, prava radnika i povjerljivost informacija i suradnje. Opisani su kriteriji za klasifikaciju kemikalija prema svojstvima i učincima kao i metode klasifikacije. Detaljno se raspravlja o obilježavanju i opisivanju kemikalija i o sadržaju popratnih dokumenata koji se odnose na sigurnost rukovanja kemikalijom. Posebno su naglašene mjere operativne kontrole pri transportu, pohranjivanju i odlaganju kemikalija te je upozoreno na opasnost za zdravlje od opasnih, upaljivih, eksplozivnih i radioaktivnih kemikalija. Navedene su smjernice za izgradnju tvornica i organizacija koje koriste kemikalije i za njihove instalacije, radne sisteme i praksu. Opisani su kriteriji koje treba zadovoljavati osobna zaštitna oprema te kako je treba čistiti i održavati. Ukratko su date upute o školovanju i informiranju radnika kao i o održavanju i popravku kontrolnih instalacija. Navedene su preporuke za kontrolu radnih mjesta uključujući detekciju nivoa izloženosti i ranih bioloških učinaka. Opisani su postupci u slučaju opasnosti, mjere prve pomoći te istraživanja koja treba obaviti i izvještaji koje treba napisati u slučaju nesreće, profesionalne bolesti ili incidenta. U dodatku su date smjernice za zaštitu povjerljivih informacija.

B. Krauthacker

WHO Global Strategy for Health and Environment. Globalna strategija za zdravlje i okoliš Svjetske zdravstvene organizacije. WHO/EHE/93.2 Ženeva: World Health Organization, 1993.

Nova globalna strategija za zdravlje i okoliš Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) odgovor je na preporuke Komisije SZO za zdravlje i okoliš te na ishod Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, a posebno na točku 21. dnevnog reda Konferencije. U skladu s preporukom Komisije SZO veze između zdravlja i okoliša promatraju se u sklopu održivog razvoja i ne ograničavaju se samo na zdravstvene pokazatelje fizičke okoline, već uključuju i zdravstvene posljedice interakcije između ljudskih populacija i širokog raspona faktora u njihovoj fizičkoj i društvenoj okolini. Prihvaćajući točku 21. 150 zemalja se suglasilo glede radnji koje međunarodne organizacije i druga tijela trebaju poduzeti da bi se postigao održivi razvoj. Komisija SZO imala je odlučnu ulogu u formuliranju zdravstvenih aktivnosti u točki 21. i u stvaranju osnove za globalnu strategiju SZO za zdravlje i okoliš. Preporuke Komisije kao i njezina četiri odbora - za hranu i poljoprivredu, industriju, energiju i urbanizaciju - dale su osnovu za obnovljeni pristup ovom problemu. Nova strategija SZO određuje ciljeve i programe za njihovo ostvarivanje te utvrđuje jedinstveni okvir za akcije SZO. Ona daje osnovu za programe SZO u glavnom sjedištu, regijama i zemljama. Strategija obuhvaća pojačani program za unapređenje zdravlja i okoliša, prošireni program za unapređenje

zaštite od kemikalija u skladu sa zadatkom koji je za Međunarodni program o zaštiti od kemikalija predvidjela Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, širu akciju i suradnju u pitanjima koja se odnose na zdravlje i okoliš unutar SZO i jaču suradnju s međunarodnim i nevladinim organizacijama. Provedba globalne strategije bit će postupni proces za koji će biti odgovorno svo osoblje u programima u glavnom sjedištu, u područnim uredima, a naročito na razini pojedinih zemalja. Pojačani program SZO za unapređenje zdravlja i okoliša temelji se na novom usmjerenju prema seoskim, gradskim, i općim problemima, od kojih svaki ima svoje zdravstveno ili okolinsko žarište. Ovakav pristup će olakšati objedinjavanje programskih aktivnosti u raznim disciplinama. Prihvatanjem multidisciplinskog pristupa posebnu će važnost dobiti mobilizacija savjetodavnih tijela, komisija eksperata i znanstvenih skupina. Napredak u provedbi globalne strategije pokazat će u kojoj je mjeri SZO doprinijela postizavanju ciljeva iz točke 21. u području svoje kompetentnosti za zdravlje i okoliš.

M. Fugaš

Polychlorinated Biphenyls and Terphenyls. Second Edition. Poliklorirani bifenili i terfenili. Drugo izdanje. Ženeva: World Health Organization, 1993. (International Programme on Chemical Safety - IPCS. Environmental Health Criteria No.140). 682 str. ISBN 92 4 157140 3. Cijena 70 Sfr ili 63 USD.

Knjiga je kritički prikaz velikog broja podataka, iz više od 1300 studija, koje upozoravaju na opasnost koja ljudskom zdravlju i okolišu prijete od polikloriranih bifenila. Ovih kemijskih spojeva ima posvuda u okolišu, a u komercijalnoj su uporabi od 1930. godine kao tekućine za izolaciju i izmjenu topline. Imaju i raznovrsnu drugu primjenu. Uz detaljni opis fizičkih i kemijskih osobina dan je i pregled njihove proizvodnje i uporabe. Nakon otkrića polikloriranih bifenila u uzorcima iz okoliša 1966. godine u mnogim industrijski razvijenim zemljama uslijedilo je ograničenje njihove proizvodnje, prodaje, uvoza, izvoza i primjene. U dijelu knjige koji govori o ponašanju polikloriranih bifenila u okolišu ocjenjuju se složeni mehanizmi kojima se ovi vrlo perzistentni kemijski spojevi postupno redistribuiraju iz okoliša u more i sve ga više kontaminiraju. Podaci pokazuju da se poliklorirani bifenili šire globalno, da su podložni bioakumulaciji i da je moguć porast njihove količine u prehrambenom lancu. Opća populacija izložena je ovim opasnim kemijskim spojevima u hrani, a dojenčad u majčinom mlijeku. Opisani su i dobro dokumentirani slučajevi trovanja profesionalno izloženih radnika. Kad je riječ o metabolizmu polikloriranih bifenila istraživanja na ljudima i životinjama govore o njihovoj akumulaciji u jetri i masnom tkivu raznih organa, o transportu placentom, o akumulaciji u fetusu i o prijenosu u mlijeko. Pregled podataka iz istraživanja na organizmima iz okoliša otkriva veliku raznolikost među rezultatima kao i pomanjkanje čvrstog odnosa između prisutnosti ovih spojeva u okolišu i njihove toksičnosti. Najveći dio knjige posvećen je rezultatima istraživanja toksičnosti na eksperimentalnim životinjama i *in vitro*. Rezultati upućuju na to da poliklorirani bifenili smanjuju imunitet i dovode do stvaranja tumora. Učinci na ljudima obrazlažu se na osnovi dvaju velikih trovanja kontaminiranom hranom. Podaci govore da kontinuirana profesionalna izloženost visokim koncentracijama polikloriranih bifenila i dibenzofurana štetno djeluje na kožu i jetru. Problemi pri reprodukciji morskih sisavaca ubrajaju se među najveće opasnosti koje prijete okolišu. Zbog redistribucije rezidua u morski okoliš ove životinjske vrste bit će i ubuduće sve ugroženije. Knjiga završava pregledom ograničenog broja dostupnih podataka o štetnom djelovanju polikloriranih terfenila.

N. Banić

DRUGI SIMPOZIJ HRVATSKOGA DRUŠTVA ZA ZAŠTITU OD ZRAČENJA
Zagreb, 23-25. studenoga 1994.

Hrvatsko društvo za zaštitu od zračenja održat će svoj drugi simpozij u studenome 1994. godine u Zagrebu. Pokrovitelji su Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada i Institut »Ruđer Bošković«. Poziv za sudjelovanje upućen je svim zainteresiranim znanstvenicima i stručnjacima. Predviđeno je da se na Simpoziju govori o ovim temama: Ozračenost stanovništva, Biološki učinci zračenja, Neionizirajuće zračenje, Dozimetrija zračenja, Praćenje zračenja, Kontaminacija i dekontaminacija, Nuklearna tehnologija, Nuklearna sigurnost, Radioaktivni otpad, dekomisija nuklearnih postrojenja, Zakonodavstvo, Radijacijski akcidenti, Obrazovanje, odnosi s javnošću, i Druge teme od interesa za zaštitu od zračenja. Detalje za pripremu rukopisa sadržavat će Druga obavijest. Referati će biti tiskani u Zborniku Simpozija, koji će u okviru kotizacije dobiti svaki sudionik. Planirana je i komercijalna izložba opreme za zaštitu od zračenja. Informacije o Simpoziju mogu se dobiti u tajništvu Simpozija na adresi: Mr. D. Kubelka, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Trg I. Meštrovića 16 41020 Zagreb, p.p. 291, telefon: (041)67 45 72, telefaks: (041)27 45 72, E-mail: zdenko.franic@olimp.irb.ac.mail.hr.

Z. Franić

DRUGI HRVATSKI KONGRES PREHRAMBENIH TEHNOLOGA,
BIOTEHNOLOGA I NUTRICIONISTA
s međunarodnim sudjelovanjem
Zagreb, 15-17. lipnja 1994.

Organizatori sastanka su Prehrambeno-biotehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Savez hrvatskih društava za unapređenje prehrane, Hrvatsko društvo za biotehnologiju i Znanstveni savjet za poljoprivredu i šumarstvo HAZU. Rad Kongresa odvijat će se u plenarnim predavanjima, usmenim priopćenjima i priopćenjima na posterima. Program obuhvaća ove sekcije: Prehrambena tehnologija, Biotehnologija, Nadzor namirnica, Hrana i prehrana, Zaštita okoliša, Razno. Tijekom Kongresa održat će se izložba laboratorijske opreme i izložba knjiga. Podrobnije informacije dobiju se u Tajništvu Kongresa pri Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu, Pierottijeva 6, 41000 Zagreb, telefoni: 44 04 22 ili 44 00 50, telefax: 41 82 30.

N. Banić

EUROTOX '95
Prag, Republika Češka, 27-30. kolovoza 1995.

Kongres Eurotox '95, koji će se održati u Pragu 1995. godine, organizirat će u ime Eurotoxa Toksikološka sekcija Češkog društva za eksperimentalnu i kliničku farmakologiju. Znanstveni program obuhvatit će simpozije, seminare i sekcije s posterima. Predviđene su ove teme: Funkcionalna teratogenost, Heterociklički amini, Slobodni radikali, InterCelularna komunikacija, Ekotoksikologija, Individualna osjetljivost na profesionalne štetnosti, Antidoti metala, Klinička toksikologija peptida i proteina, Toksikologija bubrega. Rok za podnošenje sažetaka je 15. travnja 1995. Službeni jezik je

engleski. Tijekom Kongresa bit će organizirana izložba opreme i izložba znanstvene literature. Predviđen je atraktivan društveni program. Nakon Kongresa, od 31. kolovoza do 1. rujna 1995, planirano je u Pilsenu održavanje satelitskog simpozija pod naslovom »Učinak važnih onečišćenja u zraku na ljudsko zdravlje«. Informacije o Kongresu dobiju se od: Czech Medical Association J.E.Purkyne, Eurotox '95, P.O.Box 88, Sokolska 31, 120 26 Prague 2, Czech Republic, telefax 42 2 24216836.

N. Banić